

TÜRK ORTOPEDİSİNİN TARİHÇESİ

III

Dr. Hayri Tanaçan

Bir konuya tekrar dönmeyi, açıklık getirmesi dolayısı ile, uygun buldum. 1993, Haydarpaşa Numune Hastanesinin 90. kuruluş yılı (13 Kasım 1993). Ayrıca Ortopedi de 30 yılını doldurmuş olanlara, Nevşehir toplanışında bulunmayanlar için, aynı toplantıda plakette ve beratları verilmek üzere Prof. Dr. Rıdvan Ege'de bilhassa gelmiş. Plaketler verilerek Şubemizde hizmeti geçen ve hayatta olanlar onurlandırıldı. 30 seneyi doldurmak, unutulmamak, yaşayanlar için ne kadar sevindirici ve mutlu kılıcı. Prof. Rıdvan Ege'ye hatırladığı, yaptığı davranış için, o gün şahsını ve topluluğumuz için teşekkürlerimi ve duygularımı ilettim. Prof. Dr. Derviş Manizade de plaket ve sertifikasını aldı. Yalnız, konuşmasında benim de ismimi anarak bazı cümleler sarf etti. Konuşmayı toplantıda bulunanlar hatırlarlar. Ben kısa olarak o toplantıda bazı artma ve ifadelerini tashih ve açıklığa kavuşturacak bir kaç cümle ile iktifa ettim. Doçentlik müracaatı ve Akif Şakir Hoca'nın (açık kırıklar ve komplikasyonları) tezini verişini ve sonraki red sebebini 93/4 sahife 233 ikinci sütun sonları ve sahife 234'de kısaca yazmıştım. Yazdıklarımın teyidi için kendi kaleminden çıkan vesikasını vermek şart oldu. Bak: [65 yıllık Cerrahpaşa Hastanesi (39 yılda duyduklarım ve gördüklerim. Prof. Dr. Derviş Manizade, İstanbul 1976-Matematik Araştırma Enstitüsü Baskı Atölyesi 1976-84 sahife). İç sahife başlığı "Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde "Cerrahi", "Ortopedi ve Travmatoloji" ile "Anestezyoloji ve Reanimasyon" kürsülerin tarihçesi].

1. sahife 44, satır 15-16'da açık kırıklar ve komplikasyonları teşhis ve tedavisi isimli tezin Akif Şakir Hoca tarafından verildiğini.

2. Kitap ve mecmualar, Journal D'Orthopedie et Traumatologie mecmuası dahil göstererek verdiği teze kimsenin itiraz edemeyeceğini belirttiğini.

3. Sahife 45'de satır 4'de benim adım ve soyadımı yazarak belirttiği hususa gelince: Dr. Cevat Alpsoy, kendisinden bir sene evvel müracaat etmiş, lisan imtihanını vermiş, ancak tezi yetersiz bulunmuş. Aynı sene, Kanuni sürede yeni tezi ile başvurmuştur. Müteakip satırlar bence, yersiz yazılmış.

4. Sahife 46, Burhan Hoca'nın (aynı zamanda jüride bulunuyor) "senin tezine sıfır vereceğim" ifadesi; aynı sahife 18-20. satırları "hem senin o kümes gibi klinikte ne işin var, sen bu kadar emeğin geçen cerrahi kliniğinde doçent olacaksın" ifadesi gayet sarih. Ayrıca 46. sahife son iki satır ve 47. sahife 5. satır her iki tezi reddetmişlerdi. Arkadaşına "yetersiz olduğundan red edilmiştir" diye yazmışlar. Benimki için "şahsi müşahedelere istinad eden, orijinal fikirleri ihtiva eden ilmi değeri olan diye...". Konusu itibarıyla ortopediden ziyade cerrahiye ait olduğundan red edilmiştir" demişler. Prof. Dr. Manizade, Dr. Cevat Alpsoy'un ilk tezi ile iki tezini, her halde karıştırmış ola-

cak. Ayrıca tezler için toplanmış olan jürinin, alışılmı-şın dışında, saat 10.00-15.30 gibi uzun süren toplantısı nedeni açıktır. Burhan Hoca'nın red için ısrarı, Akif Şakir Hoca'nın dışarı çıkmasından istifade ile raporun yazılması kararı. Aynı sahife satır 10 "Burhan bey ilave etti. Şimdi biz, iki doçent kadrosu aldık bakanlıktan. Sen ve Feyyaz gireceksiniz ve böylece bu iş de artık bitecek" dedi.

Haydarpaşa'daki konuşmasında Prof. Dr. Manizade red sebebi olarak "Cevat bey paşa damadı idi. Baskı büyüktü" gibi sözler sarf etti. Prof. Dr. Cevat Alpsoy, Orgeneral İzzettin Çalışların damadı idi, doğru. Ama telmih yanlış. İkinci tezini Akif Şakir Hoca vermiştir. Ayrıca jürice red edilmemiştir.

5. Haydarpaşa konuşmasında travmatolojinin ayrı bir branş olduğunu bütün travmatolog ve başarılı isimlerin Genel Cerrah olduğunu, travmatoloji olmayınca Ortopedi kliniklerinin nerede ise hastasız kalacağı manasını da taşıyan cümleler işittik. Tarif tartışılabilir. Destek ve hareket sistemi (ister doğumsal, ister muhtelif nedenlerle sonradan meydana gelen) deformite fonksiyon bozuklukları ve hastalıklarıyla uğraşan bir şube olan Ortopedi Travmatolojiyi istedikleri gibi ayırsalar bile, sanıldığı gibi hastasız kalmaz. Herhalde 1967'de Avrupa'da bulunduğu sırada yeni kurulan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Celal Öker'e gönderdiği rapordaki fikirleri görüşleri hatırlayarak tekrar etmek istedi (aynı eser, sahife 78-86).

6. Evvela belirttiğim gibi 93/3'deki yazıda belirttiğim gibi Fakülteye, mecburen Fransız Doktorlar Hoca olarak alınmıştı; ve branş isimleri, o zamanki düşünceye göre, Fransa'daki gibi adlandırılmadı. Cerrahi Etfal ve Ortopedi Kürsüsünde olduğu gibi.

7. Paris Tıp Fakültesi Dekanı Nicolas Andry, 1750'de Fakültede "Ortopedi" kürsüsünü kurmuştur. Müstakil, bağımsız olarak. 2 ciltlik kitabında da malumdur. Cerrahi 1752'de, yani iki sene sonra, Paris Tıp Fakültesinde, ancak müstakil bir şube olabilmiştir. Bilgi olarak eklemeyi uygun buldum.

Prof. Dr. Cahit Özen, Adli Tıp Hocası, aynı zamanda Adli Tıp Kurumu Başkanı. Küçük çocuğuna bir otomobil çarpıyor. Sağ krus 1/3 alt psendarthrose bölgesine yakın çift kırık. Çapa'da tek yataklı bir odada yatıyor. Şef nöbeti tuttuğum bir gün, geç vakit gece hastaneye geliyor. Çocuğunun yanına çıkabilmesi için bana haber veriliyor, gidip çıkarıyorum. Arşivde olduğumu bir şeye ihtiyacı olursa beni görmelerini rica ediyorum. Arşiv'e geldi. Kırığın bir ay içinde iyi olacağını kendisine söylemişler. Ben, Hoca pseudarthrose olmadan 6-7 ayda iyileşir ve şükredin deyince şaşırıldı. Küçük bir çocuk, kusursuz bir ayda iyileşir deniyor. Ben görüşümü tekrarlıyorum.

Senelerce, Adli Tıp Kurumunda, Ortopedi ve

Travmatoloji rapor kararlarını Cildiye Dr. Abbas bey verdi. Şimdi bir jinekoloğ veriyor. Bir sürü tıbbi ve adli hatalara sebep olunuyor. Kurumda bir ortopedist yok. Nasıl oluyor diye sorunca bana hak verdi. Kurumda, gelmiş olan dosya ve raporlarda, isterse bir senede iyileşti yazılsın, rapor, kırığın yerine, kırık kemiğe göre 1-3 ayda iyileşmiştir diye kesinleştirilmiyor. Kendi çocuğunda gördü. Adli Tıp Kurumu Adalet Bakanlığına bağlı, kadroya ortopedi uzmanı ilavesi istedi, başaramadı.

Adli Tıp Hocası Prof. Dr. Şemsi Gök, Adli Tıp Başkanı (1969) olunca bu tahakkuk etti. Halen Cerrahpaşa'daki yeni modern binaya taşınınca (1982) daha da modern ve ekip çalışmaları sayesinde, artık Ortopedi ve Travmatoloji kararları, Cildiye veya Jinekoloğ tarafından verilmiyor. Tıbbi ve Adli hatalar ve mağduriyetler ortadan kalktı. Prof. Dr. Şemsi Gök'ün çaba ve başarılarını, iyilikle anmadan geçemedim. Bu satırları, bir zamanı anımsatmak için yazılmıştır.

Hoca çok üzgün, ayrıca yetiştirdiği, taktir ettiği bir elemanı küsererek ayrılmıştı. Esat Kılıçhan Doçent. Hoca, Münir Bey dahil Amerika'ya gönderdi. Cevat Beyide gönderirken Çocuk Ortopedisi, Gross' un yanında Çocuk cerrahisi ve Bunnel' in yanıda el cerrahisininide yapmasını istemişti. Yeni kuracağı Çocuk Cerrahisinde hala ideali. Kılıçhan' ı da Paris' e Prof. Fevre ve Prof. Sorrel'in yanına gönderecek. Bu suretle, kadro olmadığı için Profesör yapamadığı Doçent Cevat Alpsoy'u da Profesör yapabilecek. Bu rüyasına ulaşamadı. 1963 İhtisas tüzüğü ile Çocuk Cerrahisi, Ortopedi, Travmatoloji yüksek ihtisas oldu. Çocuk Cerrahisine mecburen biz katlandık. Diğerleri ortopedi olarak kaldılar. Hatta ihtisasa giren asistanlar ya Ortopedi, ya Travmatoloji üzerine tezlerini hazırlayıp öyle ihtisas aldılar. Seneler sonra, belli bir süre sonra Travmatoloji ile uğraşmış genel cerrahlar da bu uğraşlarını vesikalandırılırsa, şube mensubu olarak kabul edildi.

İzmir' de Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi asistanı olan Dr. İhsan Bey, Çocuk Cerrahisi branşı ile Klinikde kalmak isteyince Kürsü Başkanı karşı çıkarak Genel Cerrahiye geçmesini önerdi. O da uydu ve sonra İzmir' de Çocuk Cerrahisini kurmaya muvaffak oldu.

Resim 1: Haseki Hastanesi, Nurettin Bey Pavyonu üst kat tüzümü ile ortopediye ait

Dr. Esat Kılıçhan Çocuk Cerrahisi için, ancak 1963' de Fransa' ya gidebildi.

Dönelim gerilere, çok değil, yine Haseki Hastanesine, çünkü 1942 ortası, 13 sene, bu devreden evvele ait bir not daha düşeyim. Harp bu . Bir çok doktora ihtiyaç var. Akif Şakir Hoca' da gidiyor. Edirne Hududuna. Prof. Dr. Necmettin Rifat Yazar' da aynı yerde. 22 Temmuz 1940. 18 Ekim 1940 (Milli Müdafaa Vekaliti Yazı İşleri 108302/11593 sayılı yazısı ile) şimdilik Deniz Hastanesine memur kaydı ile Kasımpaşa Deniz Hastanesine geçiş. M.M.V. 31.5.1941 tarih 116942 yazısıyla 16.6.1942' de terhis. Kadıköy Askerlik Şubesi Kayıt 2/121 Sicil 326/5 olduğu bildirilerek. Hoca, Edirne'de iken, izinli bir iki gün kliniğe uğrar, işleri tanzim eder, direktif verir. Kasımpaşa' ya gelince rahatladı. Uğrar, görünür az veya çok orada kalır, kliniğe gelmesi daha kolay olurdu. Yaşı elliyi geçmiş, çoğunun hocası Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar. 1936' da ilki basılan Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi Dersleri Kitabı' nın genişletilmiş ikinci baskısı (1941-2 cilt olarak) da hengamede çıktı.

Rektör Ali Tanoğlu'dan dinlediğim bir anı var. Savaş bitmiş, İstanbul Üniversitesi' nde görevli bir Alman Profesör, Berlin Belediye Başkanlığına tayin edilmiş, ayrılıyor. Rektör' e veda ziyaretinde, Rektör söz arasında; Türkçe' de bir söz vardır (Taş üstünde taş, omuz üstünde baş kalmadı.) diye. Almanya bugün bu durumda. Kalkınması epey zor diyor. Alman Hoca biraz duraklıyor, sonra (Tahmin ettiğiniz gibi değil, Almanya on senede kalkınır) cevabını veriyor. Rektör bu cevap karşısında soruyor. Peki Türkiye harbe girmede, kaç senede kalkınır deyince, Alman Prof. 10 ama 10 ile çarpmanız gerek, yani 100 sene diye ekliyor. Rektör'ün şaşkın yüzüne baktığını görünce devam ediyor. Birinci Dünya Savaşı, İstiklal Savaşı arka arkaya iki savaş. Cepheye okumuşlarınızı kaybettiniz. Cahil ve yoksul bir toplum geriye kaldı.

Atatürk sizi 500 sene ileriye götürecektir hamleler yaptı. Öleli kaç sene oldu. Bu süre içinde kaç sene gerilediniz farkında değilsiniz. Bir hatta birbuçuk asır. Hala okumuşunuzu, hocalarınızı, beyinlerinizi hudutlara sevk ediyorsunuz, hala bir kanunla zor yetişen beyinleri, yerine çok kere koyamayacağınız, emekliye sevk ediyorsunuz. Almanya, yarınki Almanya'yı yapacak ilk 50, ona birinci yardımcı 500 ve üçüncü çember 5000 kişi, toplam 5550 kişi. Bunları muhafaza etti, hazinesini saklar gibi. Onun için Almanya' nın kalkınması için 10 sene dedim. Bunu Tanoğlu üzülerek anlatır, gözleri yaşardı.

Gelelim Hasekiye, Şişli Etfal' de 250 lira bulamadığım arşiv sistemi Haseki' de gerçekleşti. 1943 sonu dolap, kartlar, her şey temin edildi. 1944 başından itibaren arşiv muntazam. Bir tıp talebesi ile evli olan Arşiv Memuru Beria Ongan, gayet iyi yürütüyor. Ameliyatlar, hastalıklar için de ayrı kartlar var. Orayada kaydediliyor. Mesela kaç D.K.Çıkığı, iki dakika içinde hem sayıları, hem dosyaları önünüzde. Ben klinikten ayrılıncaya kadar (1976) bu sistem devam etti. Sonra hepsi kaldırılmış, aşağıda depolarda, ulaşmak imkanı yok.

Harpten sonra, yalnız sualtı ve üstü tazyikli banyo ve masaj tesisi kurmak, General Electric, ortopedik

masa, mobil röntgen cihazı almak dışı bir çok şeylere de kolay erişiyoruz. Başta kitap ve mecmua gibi. Dr. Simon Batmaz, İngiltere' den gelirken küçük modern bir narkoz cihazı getirmiş. Bizde de bir kaç hastada kullanıldı. Protoxia d'azot, oxugene esas sonra ayrıldı. Ürolojiye gitti. Hoca hemen narkoz aletini getirtti. Senelerce klinikte kullanıldı. Yeni modelleri çıkınca, çatı katına, depoya kalktı. Bir resmini çekmek için bile ulaşamadım. Artık kongrelerde başlamıştı. 1948 Sicot toplantısı Stockholm' da. Hoca katılıyor. Judet kardeşler Acrylic'ten yapılmış bir kalça protezi ve neticeleri hakkında geniş bilgi veriyorlar. Kalça protezlerinin tek tipi. Hoca ilgileniyor, bilgi topluyor. Kliniği dönünce elinde bir sürü bilgi, broşür. Dr. Burhan Derbi firması vasıtasıyla getirtmeye ve tatbika başladık. 1948 Eylül. Tabii, indikasyon ve kortrendikasyon hakkında bir bilgide yok. Biz 21-59 yaşları arasında 50-60 vaka yaptık. En çok kullanılan çapta olanlardan getiriliyordu. 1952' de bıraktık. Çünkü neticeleri almaya başladık. Tesadüf 1973 senesinde, ilk tiplerden kullandığımız (Tete aenylie-Os Sacryl) bir hasta ile karşılaştım. Kalça filmi interasan, klinikte ilk dosyasına erişemedim. 23-24 sene evvel ameliyat (Hamide Güngören. Kalça filmi 18.12.73). Sonraları bu basit tür geliştirildi. Femur içine giren kısımda olan (Thomson-Moor gibi) düz tipleri, bicephalique tipleri de imal edildi. Kalça protez ameliyatlarına bir başlangıç. Bir ışık tutması, Kliniğimizde ilk kullanımı bakımından önemli.

Savaşlar, tıbbı bir çok yenilikler getiriyor. Antibiyotikler, sulfamidler, ortez-proteze geniş atılımlar, yeni teknikler, Kütscher, kendi ismini alan çivisini 1939' da geliştirdi. Harp senesinde, Türkiye' de Nejat Evren, Almanya' da yetiştiği için, tanıdıkları yolu ile parça halinde, o zamanın en iyi malı olan V2 A çeliği çubuk ve parçalarını getirtebiliyor. Burada çivi ve plakların aynı yapıyor. Biz de kırıklarda kullanıyorduk. Gelen bu V2 A parçalarından tarif ve model göndererek bir sürü çeşitli ortopedik ameliyat materyeli de yaptırabiliyorduk. Kaynak geliştirmek için frezeler filan olmadığından, Kütscher çivisini üç dayanaklı duruma getirecek şekilde inhina verirdik. Harp

Resim 2: Ossacryl protezi

Resim 3

senelerinde Ombredanne'in external fixateur' lerini Clavicula, ön kol, humerus, tibia, femur, hatta kalça kırıklarında bile kullandık. Bir gün, klinik arşivinde, o hengamede, söylediklerimin vesikalarını bulur, yazı ile değil vesika ile sunabilirim.

Hoca müttetiklerin Avrupa' ya yaptıkları çıkartma-kayıpları rakamı okuyor. 11 gün içinde Müttetiklerin kayıpları, aynı tarihte, aynı süre içinde New York' da ki trafik kazaları daha fazla kayıplı. 1945'den sonra Hoca, trafik ve iş kazalarına da yöneldi. Ortopedinin koruyucu Tıp yönünden önemini anlatmak için konferanslar verdi. Seneler geçti, bizler hala şubemizin koruyucu Tıp yönünü anlatabilmiş değiliz.

Ortez-protez atolyesi için gelen Dr.Hans Priess' den ilk yazıda bahsetmişim. Harp sonrası, aksayan ortopedi toplantıları da, senede 2-4 defa yapılabiliyor. Toplantılara, çocuk, Kadın-Doğum, Noro-psiikiyatri, Cerrahi, Fiziktedavi, Radyoloji şubelerinden de geliyorlar. Çapa' ya taşındıktan sonra da böyle geniş kapsamlı toplantılar daha sık ve muntazam yapıldı.

Beyazıt'daki tarihi Zeynep Hanım Konağı yangını. İsmet Paşa Reiscumhur, yangın sonrası, yerine yenisini yaparız diyor. Meclis, Üniversiteye kanunla 40 milyon lira veriyor. Kanunda, Enstitü kelimesi var, klinik yapımı kelimesi yok. 1946-1950 yılları arası Celal Bayar, Haseki Hastanesi' ndeki K.B.B. şefi Dr. Yusuf Hikmet Bey kanalı ile ortopediye 8-10 hasta göndermişti. Hepsini ile ilgilenildi, yatırıldı, ameliyat ve tedavileri sağlandı.

1950 seçimlerini Demokrat parti kazandı ve iktidar. Celal Bayar Reiscumhur. Kutlama telgrafı çekenlerden biride Hoca. Bir müddet sonra Dr. Yusuf Hikmet Bey vasıtası ile Celal Bayar' dan randevu. Ankara' ya gitti, ümit kapısı. Kabul, Celal Bayar gönderdiği hastalara yardım edildiği için teşekkür ediyor. Hoca fırsatı kaçırmıyor ve daha fazla hastaya, malüle yardım için bir kata sığınmış, her imkandan mahrum Ortopedi Kliniği yerine yeni bir bina için (himmət) rica ediyor. Mevcut kanunla buna imkan yok. Evvelce 40milyon verildi. Kanunda klinik inşaatı kelimesi yok.

Zaten 25-30 milyon da yanan Zeynep Hanım Konağı yerine yapılmakta olan binaya harlandı. Celal Bayar duruyor ve bir emirle Maarif Vekili'ni bağlatıyor ve ilave etmeyi de ihmal etmiyor. Riyaseticumhurluktan araba ve yaverle Hocamızı gönderiyorum. alakadar olun, bana da 1-2 saat içinde malumat verin talimatını da ekliyor.

Maarif Vekili Tefvik İleri, idealist, faal bir mühendis, Hoca' yı büyük bir saygı ile kabul ediyor, dinliyor. bir iki kişi ile konuşuyor. Kanun metnini öğreniyor ve Hoca' yı rahatlatan (Hocam, azami bir ay içinde bu kanuna (klinik yapımı) da eklenecek. Hemen Reisi-cumhurumuza da arz edeceğim, gönlünüz rahat olsun; her hangi bir emriniz olursa, emirlerinize daima açığım ve amadeyim demeyide ihmal etmiyor. Kanun değişti. Salih Fuat Keçeci, Dr. Fuat Bayramoğlu, Dr. Abbasigin, İbrahim Kırazoğlu, Kamil Öndeş gibi mebuslarında çok yardımı oldu. İlk klinik talebi Ortopedi ve Bakırköy'de olan Nöro.Psikiyatri' den, arsa meselesi. Plan meselesi. Bütün ısrara rağmen Çapa'da yapılması ısrarı, hatta inadı. Başta Kazım Hoca ve Enstitüler cephesi. Klinik inşası ekinin Akif Şakir Hoca' dan çıktığını biliyorlar. Evvela arsa gösteriliyor. İlk çap yanlış, düzeltme zaman alıyor. Bu sürede Akif Şakir Hoca ve İhsan Şükrü Hoca başbaşa veriyorlar, ortada anfiside olan bir bina kararı alıyorlar. 1938' de Prof. Zimmermann yanında çalışan ve o projede yardım eden Güzel Sanatlar Akademisi'nde Prof. Asım Mutlu ile temasa geçiliyor. İhsan Şükrü Hoca'da Akademiden Eyüp Kömürçuoğlu beyle günlerce konuşmalar, talepler, proje taslakları. Yeni bir bina ortaya çıkmaya başlıyor. Fakat bir sürpriz karar. Proje müsabakası açılacak. Tabii aksama süre doluyor. 27 eser var jüriler aralıkla toplanıyor. Her gün bir karar değişiyor. Asım Mutlu- Eyüp Kömürçuoğlu iki eserle jüride. Çünkü Çapa camiasına, orada mevcut binalar tipi dışı bina yapılamaz sözü kulaklarına gelmiş. Bugün ki binalar Kazım İsmail Hoca'nın sarf ettiği söz mahsulüdür. Rektör Kazım İsmail Gürkan, bütün müşkülâtı çıkaranda O. 1905-1906 seneleri hastane mimarı ve işleyiş masyonuna göre o yıllarda yapılmış binalar stili dışı bir şey kabul etmiyor. Hiç unutmam, Akif Şakir Hoca, Kazım Beyciğim, Avrupa' yı biliyorsun. Bana eski, kalmış 1900 düşüncesini taşıyan bir bina göster deyince, Kazım Hoca kızarak, Hoca' ya benim dediğim yerde ve biçimde, yapımı için bir ömür verdiğin kliniğe kavuşursun, ya da .... Nasıl tamamlayacağımı bilmiyorum. Cümlesinin tamamlamadan ayrıldı, gitti. Zaten, H, L, M, N, E, V gibi acaip binalar yaptırmam. 2 katlı, düz diyerek kesin kararını belirtmişti. Nihayet kesin karar çıktı. 1952 senesinde binanın temeli atıldı. Şimdiki Kızılay Kan Merkezi yerinde Fakülteye ait Fildişi Apt. var. Orası boşaltıldı, şantiye oldu. ayrıca bir karar daha alındı, Projeler Üniversitece satın alındı. proje mimarlarının kontrolleri yasaklandı. İnşaat Müteahhidi Nejat Kıpınan. iki binanın ihale bedeli 950 bin lira civarı. Antranik diye bir mühendisi var. Hoca Haseki' de fırsat kollayıp mutlaka inşaat sahasına gidiyor, tabii benide alarak. Temel için, Antranik Beyciğim, sağlam zemin bulamıyoruz diye kazan, derinleştirin tavsiyelerinide unutmuyor. Üniversite İnşaat Bürosu' nda faal 5 kişi var. Hepsisi Hoca' ya saygılı. kerim Bey hala bu komisyonda. Kliniğin ilave katı ile ilgili. Aristidi ve diğerlerini bilmiyorum.

Temel atıldı, kurban kesildi. Yükseliyor. Bir gün Fildişi Apt. balkonundan bakarken, Hoca Faust' tan bir parça okudu. Meal: " Şu ektiğim tohumun yeşerdiğini ve meyve verdiğini bir görsem, rahatça ölebiliirim". Gözlerinden iki damla yaş yanaklarından süzülüyordu. Zaten 30.4.1958' deki Klinikten ayrılırken duygularını belirten söz gayet açık.

Klinik tamamlandı. Dikkat ederseniz 5 katlı, 1. bodrum, 2. bodrum, zemin, 1. kat, 2. kat. Asansör kapısındaki değişmez levha. 2. bodrum Ortez-Protez Atölyesi, dersane, diyet mutfağı, hayvanlar üzerinde tecrübe yapılacak bölüm, Laboratuvar (Biokimya-Patolojik anatomi), müstahem yatakhane, kirli çamaşır odası (ki katlardan özel borular içinde aşağıya gelirdi), tamir atölyesi, ölü gasilhane, tabutlama ve tabutun konacağı musalla, cenazenin çıkış kapısı, 1. Bodrum: Poliklinik, Karantina, kayıt odaları, Döner Sermaye, Röntgen, Fizik tedavi ve Rehabilitasyon, daimi su akıntılı özel yanık tedavi yeri, Röntgen ve Fizik tedavi Mühassısları Odası, geniş su altı ve su üstü tazyikli banyo ve diğer banyo tankları, kol ayak banyoları için özel tesisler, Ana kapı girişi. Solda santral, Hastane saatlerini otomatik ayarlayan ana saat ve buna ait özel akülü bölmeli kısım, sol sonda, anfiye geçiş ve onun merdivenli ve rampalı giriş yeri ve bu kısımda ders hazırlanma odası. Zemin katı: Ameliyathane ve ideri kısımları, Öğretim üyeleri, asistan odaları, kütüphane, sekreter ve arşiv odası, yemekhane ve ayrıca büyük bir w.c. 1. ve 2. katlar: Hasta odaları, servis, hemşire odaları, 2. katta 2 odadan itibaren Başhemşire odası.

Klinik çok iyi. 15 Mayıs 1955'de taşındık. Eksikleri, karyola dahil çok, Prof. Dr. Muzaffer Şevki Yener Profesörler kurulunda (Akif Şakir Hoca, bir klinik yaptırmadı, bir saray yaptırdı. Gidin görün. Telefonlar bile başka. Ayrıca santral, aradığın şahıs orada değil ise, bir düğmeye basıyorsun ve aranan şahsın bulunduğu yerin numarasını çeviriyorsun, oraya bağlanıyor. Hatta odaları öyle. 1, 2, 3 yataklı, galiba 4 veya 6 yataklı bir oda daha var. Çocuk kısmı 10 yatak. Süt çocuğu kısmı ayrı ve bölmeli. Hasta odalarında levhalar hasta başında. Hasta zile basınca 4 ışık yanıyor. Servis odasında, hasta dış, iç kapıları ve başucunda, başucudaki düğmeye basmadan ışık sönmüyor. Yani hastanın başına kadar gitmek zorundasın. Ayrıca tek ve çift yataklı odalarda telefon var. Bütün odalarda hasta başlarındaki kulaklıkların fişini takınca müzik de dinleme imkanı var. Asistan odaları duşu, helası, 2 oda bir ünite. Galiba 2 tane de öyle tek oda var. Oh ne güzel. Biz 6-8 asistanı bir odaya tıkalım, öbürleri prensler gibi yaşasın.

Hoca, özülerek bunu anlatmıştı. Biz de aynı şeyi yapalım değil, yapılanları tenkit edelim, yaptırımları tebrik değil, horlayalım düşüncesi demekten kendisini alamamıştı.

Klinik yapım programında olan, yeri hazır jenarator, ilk konmıyacaklar, yapılmıyacaklar arasına girdi. Çünkü diğer kliniklerde yokmuş. Işıklı, numaralı adam arama tesisatı da öyle. Senelerce tesisat kabloları duvarlarda sırtıp durdu.

Asma saatler çoktan çalışmaz vaziyette. Çünkü ana saat ve ek tesisatı bilgisizce yok edildi de ondan.

Telefonlar, santral dahil yok oldu. Hasta başlarının-
daki fişini taktıklarında kulaklıkla müzik dinledikleri te-
sisat, kulaklıklar, müzik nesriyatının yapıldığı Orion
marka radyo, pikap, plaklar v.s. çoktan yok oldu. Mu-
zaffer Şevki Hoca' nın Prince' ler dediği asistanların
odaları, öğretim üyelerinin-Diyet mutfağını? Bir za-
manlar müstahatemin yemekhanesi yapılmıştı. Hay-
van besleme ve tecrübe bölümü? depo, çamaşır ba-
caları çoktan terkedildi. Biokimya-Patolojik anatomi
laboratuvarımı? Çamaşırhane, röntgen ve çocuk has-
talıkları Müt. odaları Doçentlerin. giriş kapısı çoktan
kapatıldı. Katlardaki bazı odalar hasta odaları oldu.
Asistanlar mı şu an nerede, hangi şartlarda bilemiyo-
rum. Çünkü ben hala geçmişçi yaşıyorum.

Bir nokta daha hatırladım. Güteryüz Firması'ndan
bir diafon tesisatı alındı. Santral kapıda, odalarda ek-
leri. ama tesisatın benzeri Münir Bey' in odasında
var, güya istediği zaman direkt aramak için. Bu tesi-
satla ilgilenen Dr. Bahattin Oğuz Timoçin, halen kli-
nikte Profesör. Tesadüf öğreniyoruz ki Direktör oda-
sındaki tesisle, aranan şahısların konuştukları, küçük
bir düğmeye basmakla aynı denleniyor, şimdi o tesi-
sat bile yok.

Çapa'ya taşındık, yenilikler devam ediyor. Çalış-
malar, neşriyat devam ediyor. şuraya buraya dağılı-
yoruz.izmir' de Ortopedi kurulmuş, Çocuk Hastanesi-
de. Kahil Ortopedisi yapılmıyor. Zannederim 1961-62'
de tam çalışmaya başladı. 1967-68' de Kahil kabulü
imkanları oldu. asistanlar Kahil ortopedisi için bize
gönderiliyor. Gelenleri ilkten başlayarak: Dr. Mehmet
Tiner, Dr. Ünal Eraltug, Dr. Orhan Süren, Dr. Veli
Lök, Dr. Ertuğrul Oral, Dr. Münip Dinç olarak aklımda
kalmış. İkişer kişilik gruplar halinde geliyorlardı.

Biraz da bizde çalışan uzmanlardan, kısaca isim
vererek bahsedeyim. Çocuk Hastalıkları ve Bakımı
Dr. Timukan (Kavur) Bıyal. Fiziktedavi ve Rehabilitas-
yon Dr. Doğan Akan, halen Prof. Dr. Sabahattin Şa-
hinkaya. Röntgen: Dr. Necdet Çamlı, Dr. Nejat Duy-
gulu, Dr. Gürbüz Ahiskalı, halen Dr. Elvan Çepel,
Anestezyoloji Dr. Melahat Bulayır, Dr. Cemal Sırı-
moğlu, Dr. Gönül Ergül, Dr. Lütfiye Eremektar. Dahili-
ye mütehassı ve Laboratuar Dr. Sona Saracyan, Dr.
Atif German, Dr. A. Zarikoğlu, Dr. Latif Akça. Patoloji
Anatomi Dr. Mazhar Özmen. Klinikte bir süre çalışıp
ayrılan ve başka uzmanlık kolu seçenler: Dr. Nihal
Karahan (jinekoloji), Dr. Nihat Bostancı (Dahiliye), Dr.
Orhan Ger (Çene ve Ağız Cerrahisi), Dr. Adnan
Ekizler (jinekoloji), Dr. Cem Bayer (Amerike-Anestez-
yoloji).

Tıp Fakültesi ve ortopedi Klinikleri, İstanbul Tıp
Fakültesi, ilk Ankara 1963 Hacettepe Tıp 1961-62 İz-
mir, 1962 Gülhane Tıp Akademisi, 1966 Erzurum,
1967 Cerrahpaşa derken bugün 40 yıl geçti. Sağlık
ve Sosyal Yardım bakanlığı, S.S.K., Kara, Deniz ve
Hava Kuvvetleri Hastaneleri, PPT. ve memleketin
her yerinde Ortopedi ve travmatoloji mütehassısı. Ne
mutlu bize.

Yol uzun, hayat kısa diye bir tabir vardır.Bu yazı
ile geçmişe ve kurucumuz olan rahmetli Hocam, Ho-
camız Ord. Prof. Dr. Akif Şakir' den de kısa pasajlar
vermeye çalıştım. Bu yazı resimler ve ek bilgilerle
450-500 sayfa tutuyordu. Kitap halinde baskı, mali

bakımdan imkansız olunca, Acta Orthopaedica et
Traumatologica Turcica sayfalarına sığındım.

Merhum hocamızın tek evladı, sevdiğim ve saygı
duyduğum Sayın Ayten Berkol Hanımefendi ve eşi
Merhum Prof. Ali Berkol Beyefendi ellerinde olan her-
şeyi bana, verdikleri için sonsuz şükranlarımı bir kere
daha belirtmeyi bir borç bilirim. Maalesef pek çoğunu
kullanamadım. Beni bağışlasınlar.

Akıl Hoca (Ord. Prof. Dr. Akıl Muhtar Özden)
emekli edildikten sonra (Din ve Ahlak) isimli bir kitap
meşretmişti.

Akif Şakir Hoca' nın da son kitabı (Kısaca Huma-
nizma ve Doğunun Geriliği) (Baha Matbaası-İstanbul-
1960. 46+literatür: 47 sayfa. 12x17 cm. ebadında) is-
mini taşıyor.

Bu kitabı okumadan biraz gerilere gitmek, bazı
yaşanmış olayları göz önüne getirmek lazım.

KISACA HUMANİZMA VE DOĞUNUN GERİLİĞİ

Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar

BAHA MATBAASI
İstanbul, 1960

Şekil 1

Resim 4: Prof. Dr. Akif Şakir Şakar Hoca'nın babası Şakir paşa

31 Mart 1325 (13 Nisan 1909). Gericilerin meşhur hareketi. Claude Bernard'ın yanında 5 sene çalışıp yetişmiş ve Türkiye'de Tecrübi Fizyoloji kurup yerleş-tiren Şakir Paşa (Hoca'nın babası). Olay patlak vermiş, Fakülteden çıkmış, bir an evvel evine ulaşmaya çalışıyor. Yolda, Mektepli-öldürelim, Alaylı-bırak gitsin lafları altında ölümle dirim arası bir yürüyüş (Eskiden, Padişah iradesiyle, okuma-yazma bilmeyenlere de Paşalık Rütbesi verildi. Bunlara Alaylı Paşa denirdi). Evine ulaşabiliyor. (Hanım, Allah'a şükür eve gelebil-dim. Patlayan silahlar, yobazların öldürdüğü cesetler, ya yobaz öldürecek, ya yolda kalpten ölecektim) di-yor. Kitabının genişletilmiş ikinci baskısı ile meşgul. Son bir iki formanın provaları evde, onları yapıyor. Olayların yatıştığı zannıyla 5 gün sonra (5 Nisan 1325- 18 Nisan 1909) matbaaya gidiyor. Döndüğün-de eşine, hala silahlar patlıyor, yobazlar ayakta, Allah bu millete, devlete zeval vermesin cümlesini sarf ede-rek eve giriyor ve kalp krizinden ani vefat ediyor. Oğ-luna, Askeri Tıbbiye'ye haber geliyor, izinli eve koşu-yor. Ağlamaktan, babasının ellerini, yüzünü öpmek-ten başka bir şey yapamıyor.

Akif Şakir Hoca'nın bu ağır darbeyi unutmaması bir evlat olarak katlanması zor.

Hoca koyu bir Atatürk'çü idi. Onun umdelerine, inkılaplarına hayatının sonuna kadar bağlı kaldı ve tavizlere hep karşı çıktı. son kitabının 38. sayfası 15. satır şöyle başlar: Atatürk devrimlerine (en ufağını dahe feda etmemek şartıyla) sınıksız sarılarak ilim ve kültür sahasında ilerlemeye gayret etmek, geceli gün-düzlü çalışmak ilk vazifemiz olmalıdır.

Prof. Dr. Rıdvan Ege'yi genç bir Yüzbaşı iken, ya-kından, Kadıköy Bahariye'deki Hoca'nın evinin alt katındaki odada tanımıştım. Sonra birkaç kere daha karşılaştık. Amerika'ya giderkende Hoca'dan fikir ve direktif alıyordu. Amerika'dan mektupları geldi. Hoca dönüştü mutlaka Avrupa'ya uğramasını, bazı klinikle-ri ve kişileri görmesini kendisine ısrarla yazmıştı, yap-tı. Döndükten sonra da karşılaştık. Kendisinin Türk Ortopedisine yaptığı hizmetler çok büyük. Ankara'da olması evvela Gülhane Tıp, sonra Ankara Tıp, yılmak bilmez yorucu çabalar. Fırsatları iyi değerlendirmesi. Evvela bizleri bir araya topladı. Her fırsatta ilgililere şubemizi tanıttı. Ulusal ve Akdeniz camiası Ortopedi toplantıları, Sicot dahil uluslararası toplantılara katıl-mak ve memleketimizin de katılması için organizas-yonlar. Ayrıca bir boşluğu doldurmak için tercüme ve telif bir sürü eser. Nesiller onun verdiği eserlerle ye-tiştiler. Ayrıca Akif Şakir Hoca'ya karşı gösterdiği ka-dirşinaslık. Kendisi bir isim oldu. Ama şubemizin ku-rucu ve mücadele adamı Hoca'yı unutmadı, unuttur-mamaya da çalıştı. Ankara Tıp (Cebece'deki binada)'daki Büstü ve ismini taşıyan Kütüphane.

Hoca,1 Eylül 1961'de vefat etti. 1993. O bize mensubu olmakla öğündüğümüz bir Tıp dalı bıraktı. Ben yokluktan bugünlere erişen, yaşayan gören bir kişi olarak, mutluluğu herkesten fazla tadanlardan bi-riyim. Prof. Dr. Rıdvan Ege'ye yolunmak bilmez çaba-ları, şubemize katkıları, yaptığı, kazandırdığı eserler dolayısıyla uzun, huzurlu ve mutlu, sağlıklı ömünler dilemeyi de unutmadan, sonsuz sevgi ve saygılarımı tekrarlamayı bir borç sayıyorum.

Çapa'daki klinik 150 yatak idi. Herşeye rağmen yeni kısımlar, çalışma yerleri, ilave dersane, biome-kanik kısmı, reanimasyon ve son bir kat ilavesi. Klinik 150 yatağa çıkarılmıştı. Kat ilavesi ile yeni bir görü-nüş ve çalışma sistemine girecek. Zemin kattaki ameliyathane, yeni ilaveye taşınacak. Bunda hemen hemen bütün çaba ve yükümlülük Prof. Dr. Orhan Başkır'ın sırtında. Gayret ve teşebbüsleri dolayısıyla onu kutluyorum ve bir iz bıraktığından dolayı mutlu olmanın gerektiğini bir kere daha belirtiyorum.

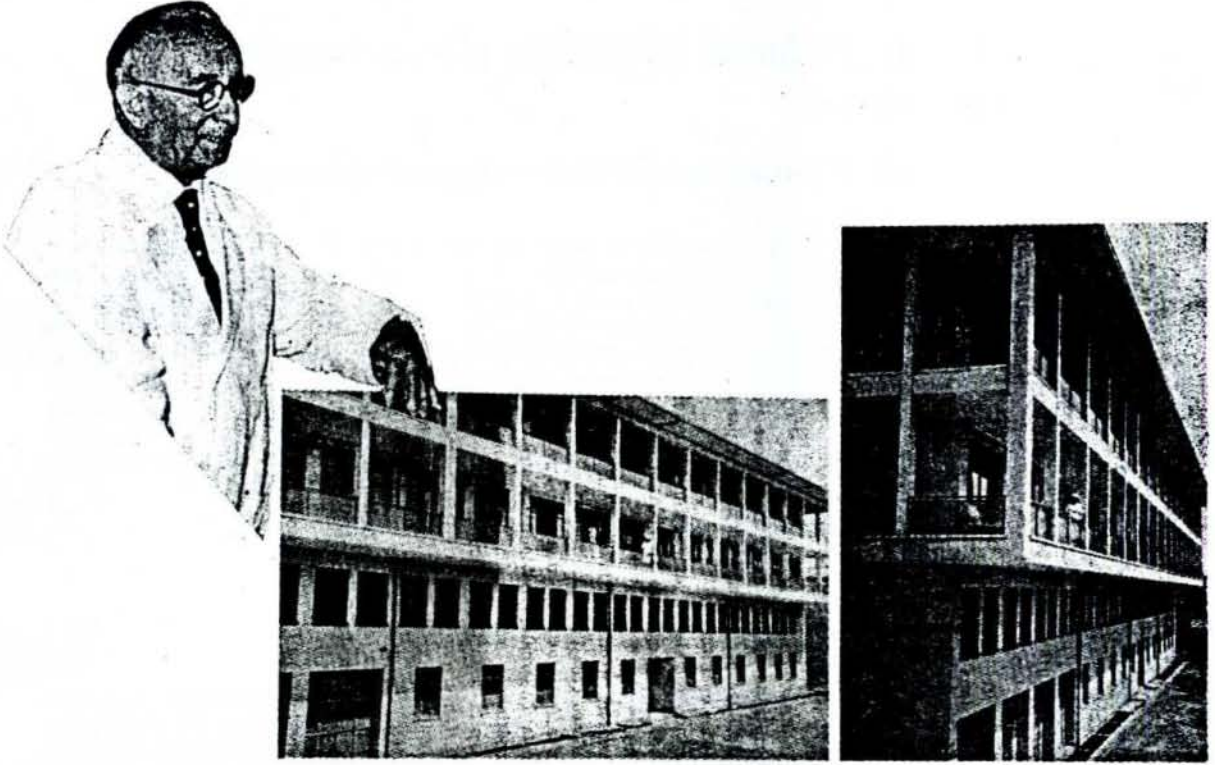
Resim 5a: İ. Ü. İ. T. F. Ortopedi ve Travmatoloji kliniği eski hali görülmektedir

Resim 5b: İ. Ü. İ. T. F. Ortopedi ve Travmatoloji kliniği şimdiki modern binası görülmektedir

27.4.1933'de kurulan ilk Ortopedi Cemiyeti. Sene-lerce kendisini toparlayamadı. Son 20 senedir gittikçe güçleşiyor. Bu çaba artacak ve daha güçlü duruma gelecek. Acta Orthopaedica et Traumatologica Turci-ca ilk sayı 1962 Eylül-Ekim sayısı. Aksayarak çıkabili-yordu. Ama, 1-20 senedir, gittikçe gelişerek devam eden, beğeni kazanan, bugün için, sahamızda, tek mecmua. Bütün zorluklara rağmen, mecmuanın, her yönü ile kalitesini bozmadan çıkmasını sağlayanlara binlerce teşekkürler.

Senelerdir büyük bir feragatla çalışan, senelerdir İstanbul'daki bir hastanede, her ayın son çarşamba-sı, eğitim ve öğretimi de kapsayan ilmi toplantılar dü-

Resim 6: Prof. Dr. Akif Şakir Şakar Hocanın 5. ölüm yıldönümü anma töreni hatırası kitabı Rektörlük yayınları 1341 No. 61, sahife 28

Resim 7: Prof. Dr. Akif Şakir Şakar Hocanın Emekli olmadan önce Helkeltraş Osman Mumcuoğlu'na yaptırdığı büstü

zenleniyor, her yıl muntazaman, muhtelif konularda ekseri mayıs aylarında Akif Şakir ilmi günleri düzenleyen, yabancılarında katıldığı ilmi toplantı günleri tertip eden, mecmuamızı muntazaman, her yönü ile kaliteli, çıkaran Türk Ortopedi ve Travmatoloji Derneği, başta Prof. Dr. Alp Gökşan Hoca olmak üzere bütün Dernek İdari Heyeti üyelerine, başarı ve feragatlarından dolayı, içten tebrik ve şükranlarımı belirtmeden geçemeyeceğim.

Yazıma son verirken İstanbul Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Kürsüsü'nde Kürsü başkanlığı yapanları da belirtmek istedim: Ord. Prof. Dr. Akif

Şakir Şakar, Prof. Dr. Münir Ahmet Sarpyener, Prof. Dr. Cevat Alpsoy, Prof. Dr. Fethiye Ayrıl, Doç. Dr. Mişel Kokino, Prof. Dr. Ayhan Arıtamur, Prof. Dr. Yılmaz Akalın. Ölenler için Allah' tan rahmet, hayatta olanlar için sağlık ve uzun ömürler dilerim.

Yazı, kısaltmaya çalışmama rağmen uzun. Bazı olayları yaşayanlar hayatta. Yarım yüzyıl evvel, Yücel Mecmuasında bazı yazılarım ve denemelerim çıkmıştı. O denemelerden biri ile bağlıyorum: Ademoğlu / Bazen / Yüzsenelek ömürde / Yaşamadan ölmüş / Ben / Kamburlaşan sırtımda seneleri taşımak değil / yaşamak istiyorum.

Yazılış şekli alışılmışın dışında, ona rağmen, şayet yazılarımı okuduysanız, hepinize teşekkürler.

Geçmişe bir ışık tutabildiysem ne mutlu bana.

Resim 8: Ortopedi ve Travmatoloji'nin tarihini yazan Dr. Hayri Tanaçan